

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ

Г. І. Атрошенко, В. М. Козачухна
*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
(Україна)*

ФАНФІКШН У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Проблема ролі фанфіка як явища сучасної літературної творчості у житті юного покоління є досить актуальною, проте, на жаль, ще не стала предметом вагомих досліджень з методики навчання літератури в навчальних закладах. Хоча 2013 року МОНмолодьспорту України разом із відомими методистами (С. Караман, О. Ніколенко, В. Гусєв, І. Зайцева, О. Андрущенко), вчителями літератури з усієї України, учнями київських закладів різних типів провели круглий стіл «Роль фанфікшн у розвитку інтересу до літератури», де його учасники «показали приклад, як треба шукати спільну мову між дорослими і дітьми» [2, с. 2]. Мета нашої розвідки і полягає у розкритті ролі фанфікшн у розвитку пізнавального інтересу учнів до української літератури в школі.

В Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо вивчення української і світової літератур учителеві пропонується «вважати домашній контрольний твір обов'язковою формою контролю. Якщо ж він залишений учителем, необхідно обрати таку форму творчої роботи (наприклад, створення фанфіків тощо), щоб учні самостійно виконували творче домашнє завдання» [1]. І в методичних рекомендаціях щодо викладання літератури (щоправда, більше зарубіжної, українська література перебуває на «периферії» цих зацікавлень) все частіше йдеться про такий вид творчої роботи, як написання фанфіків.

Фанфік стає дуже популярним жанром сучасної віртуальної літератури, хоча і є доволі специфічним. Фанфік – це, найперше, як зауважує С. Тіхоненко, вияв творчості та тема для спілкування на просторах тільки фансайтів або фендомів [5, с. 8]. Можемо говорити про субкультуру літературних фанатів (людей, захоплених якимось певним літературним твором), яка наразі відома так само мало, як і феномен «вторинної творчості» (творчості за мотивами певного літературного твору) [6]. Звернемось до визначення фанфіку. Фанфік (фенфік) походить з англійського: fan – шанувальник, fiction – художня література; це текст, у якому використано ідеї, сюжет та персонажі художнього твору. Він (твір) може бути і літературним, і кінематографічним, і музичним. К. Прасолова зауважує, що він «є емоційним та інтерпретативним відгуком читача на масову продукцію», це «література апропріації, в якій особистісне (авторський текст) стає масовим» [3, с. 6]. І це дійсно так, адже читач бере на себе роль творця або

інтерпретатора. Н. Васильєва відносить фанфікшн до жанру фольклору (пост-фольклору). А літературознавець А. Дерехо вважає його «літературою апропріації», тобто продовженням літературного твору іншим письменником (продовження «Кентерберійських оповідань» Дж. Чосера, написане Дж. Лідгейтом) [6]. Досі порушується питання, чи можна вважати фанфік жанром художньої літератури; обговорення триває, але, як зауважує Л. Телішевська, жанром масової літератури він визнаний одностайно [4].

Фанфікшн – феномен масової культури. Особливої популярності він набув на межі ХХ–ХХІ століть. Щоправда, деякі дослідники вважають, що він виник набагато раніше. Пояснюють це тим, що вже від початку існування літератури одні й ті ж сюжети, персонажі розроблялися декількома авторами. У свою чергу, письменники (і читачі) створювали продовження творів інших митців.

Л. Телішевська, наприклад, вважає, що багато літературних творів, визнаних у світі, мають багато чого спільного з фанфікшном [4]. Серед інших можемо назвати казкову повість О. Волкова «Чарівник смарагдового міста» як переспів казки Ф. Баума «Чарівник країни Оз», казку-повість О. Толстого «Золотий ключик, або Пригоди Буратіно» як своєрідну інтерпретацію «для російського читача-дитини» твору італійця К. Колоді «Пригоди Пінокіо», книги, створені за згодою самих авторів професійними письменниками, «Світ братів Стругацьких», а також детективні історії-пригоди Е. Блайтон, по-своєму інтерпретовані у серії «Чорне кошеня» Н. Кузнецовою, К. Вільмонт тощо.

Новація фанфікшну викликає наразі живий інтерес у вчителів України, адже у них з'явилась нова можливість для додаткової творчої діяльності учнів. І це в той час, коли маємо введення низки сучасних творів у нову програму з літератури. Фанфік розглядається як вид дитячої творчості. Він дає потужний поштовх до розвитку творчої самостійності, здатності мислити художніми образами.

Б. Жебровський, заступник міністра МОНмолодьспорту, наголосив, що «головне – це повага до душі маленької людини» [2, с. 2], і саме в цьому полягає заслуга фанфіка. Фанфік приваблює учнів, особливо підлітків, інтерес до нього зростає у геометричній прогресії, адже не секрет, що діти почувають себе краще в мережі, ніж у школі на уроці. Учні просто в захопленні від цього виду творчості, адже він надає змогу вільно висловити свою думку, реалізувати себе як особистість. До того ж – довести і вчителям, й одноліткам, і навіть самим собі, що кожний із них здатний до самостійної творчості.

Учитель сучасної школи (чи не вперше після самих учнів, які часто бувають більш обізнаними у цьому плані) повинен засвоїти основні терміни фанфікшну. Отже, є, насамперед, типи фанфіків: джен – фанфіки, які можна назвати пригодницькими творами чи детективними історіями (в них не буває любовної лінії, або вона досить нечітка, невиразна), чи твори-роздуми, чи спогади про події, переживання; гет – фанфіки, що описують романтичні стосунки між жінкою та чоловіком (персонажами); слеш – у центрі уваги яких – романтичні відносини між двома чоловічими персонажами; фемслеш – розповідають про романтичні взаємини між двома жіночими персонажами.

Фанфіки розподіляються за рейтингом. Умовно шкала рейтингів визначає ступінь жорстокості/наси́льства у творі. Отже, поділяємо: G (фанфіки, які читати можуть всі: в них немає наси́льства/жорстокості); PG (можна читати підліткам з дозволу батьків); PG-13 (не рекомендується читати дітям до 13 років); R (є описи наси́льства, секс, нецензурна лексика); NC-17 (секс і наси́льство займають більшу частину твору, прописані детально, можливі різні відхилення, самогубство персонажа); NC-21 (більша деталізація, графічність у розповіді про наси́льства і секс, жорстокість; відсутній щасливий фінал).

Обсяг фанфіків також різний: великий за обсягом твір – від 70 друкованих сторінок, міні – невеликий твір (1-20 сторінок), драбл – до однієї сторінки (це може бути коротке есе, замальовка про якусь мить із життя персонажа) [5, с. 8].

Звичайно, вчитель української літератури повинен обрати, який з типів фанфіка буде пропонуватися учням (менталітет і просто здоровий глузд підкаже!), яким буде його обсяг, а для читання, ознайомлення – пропонувати із врахуванням вікових особливостей і умов виховання. Але найпершою умовою створення справжнього літературного фанфіка є всебічне аналітичне дослідження тексту на уроках літератури (ретельне прочитання, вивчення стилю відповідної епохи, індивідуального стилю письменника).

Обирається і форма проведення уроків, присвячених написанню фанфіків: наприклад, урок розвитку мовлення (учні висловлюють свої власні ідеї щодо створення майбутніх фанфіків, виразне читання й аналіз тих фанфіків, які є найпопулярнішими – часто це переможці конкурсів, що проходять між фендомами), урок-написання творчої роботи (створення власних фанфіків учнями із домашнім завданням – редагування та завершення власного твору). Учитель обов'язково підкреслює, що треба дотримуватись логічної структури викладу, тема повинна бути розкрита чітко, аргументовано, глибоко, частини твору – пов'язаними між собою, переходи від однієї думки до іншої – послідовними й переконливими.

Не секрет, що коли прочитаний твір сподобався, то в учнів виникає бажання його ще раз перечитати, повернутися до нього, переосмислити сюжет, а найчастіше – перенести героїв у сучасний світ. І саме у фанфіку можна спробувати щось змінити у їхньому житті чи навіть «переписати» цілу епоху. У 10 кл. визначальні ознаки творчості І. Нечуя-Левицького – правдиві описи побуту, пейзажу, інтер'єру, збагачення зображувально-виражальних засобів українського слова, об'єктивно-епічний стиль повістування – дають змогу учням вільно висловити свою думку, особливо після прочитання «Кайдашевої сім'ї». Сім'я як осередок суспільства, індивідуалізм егоїстичних натур, що став причиною духовної роз'єднаності її членів – невичерпна тема активізації читацького сприйняття старшокласників і розвитку їх творчих здібностей у фанфіку.

Цікаві фанфіки створюють старшокласники за романом Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Особливе зацікавлення викликають образи твору (Чіпки, Грицька, Максима, Мотрі, Галі, Христі), їх ідейна навантаженість.

Внутрішній монолог як засіб відтворення душевного стану героя новели М. Коцюбинського «Intermezzo» стає жанром фанфіку, в якому учні вільно використовують засоби імпресіонізму, висловлюють свої естетичні уподобання.

Отже, коли учень працює з фанфіком, ця робота є унікальним засобом розширення читацької свідомості учнів, а це – необхідна умова для досягнення основної мети літературної освіти – виховання творчого читача із самостійним критичним мисленням, формування гуманістичного світогляду, загальної культури й естетичних смаків особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. IMP. Українська і світова література у 2012-2013 н.р. / Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.instructiv.ru/ht2/index.php.blogspot.com>
2. Мокреєва І. Педагогічна хроніка: Всеукраїнський круглий стіл / Ірина Мокреєва // Зарубіжна література в школах України. – 2013. - № 3. – С. 2-4.
3. Прасолова К.А. Фанфикшн: літературний феномен конца ХХ – начала ХХІ века / Ксения Прасолова // Прасолова К.А. Автореф. дис. ...канд. філол. н.: зарубежная література. – Калининград : КГУ, 2009. – 12 с.
4. Телішевська Л. / Електронний ресурс. – Режим доступу: http://tsybulianskibigmirnet.blogspot.com/2012/08/blog-post_27.html
5. Тихоненко С. Створення фанфіків на уроках літератури / Світлана Тихоненко // Зарубіжна література в школах України. – 2013. – № 3. – С. 8-11.
6. Фанфік. Поради фан-райтера: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/yak-stvoriti-fanfik.html>

В. Бадіна

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
(Україна)*

МЕТОД ПРОЕКТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів виник у 20-ті роки нинішнього століття у США. Спершу його називали «методом проблем» і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через цільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини, для її розв'язання дитині необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їм належить здобути [3, 237].

Мета статі – дослідити метод проектів у контексті сучасної освіти.

Основний виклад матеріалу. Слово “проект” європейськими мовами було запозичене з латини й означає “викинутий уперед”, “той, що висувається”, “той, хто “впадає в очі”. Пізніше проект починають розглядати як ідею, за якою суб’єкт може і має право розпоряджатися власними думками [4]. Метод проектів (від грецької – шлях дослідження) – це система навчання, у процесі якої учні